ESONERO DI FILOLOGIA SLAVA
FONETICA

NOME

COGNOME

Questi sono verbi della I coniugazione, suffisso dell'infinito -ø-, vocali tematiche del presente e/o, desinenza della 1° persona singolare -ān.
Spiegate il comportamento della consonante radicale davanti alla desinenza dell'infinito -ti (caduta, assimilazione, dissimilazione eccetera):

вести, ведѫ	
вести, везѫ	
нести, несѫ	
блюсти, блюдѫ	
грети, гребѫ	
сѣщи, сѣкѫ	
жещи, жегѫ	
мести, метѫ	
гнести, гнетѫ	
стрищи, стригѫ	
пещи, пекѫ	
плести, плетѫ	
рещи, рекѫ	
тещи, текѫ	

Questi sono verbi della I coniugazione, suffisso dell'infinito -a-, vocali tematiche del presente je/jo, desinenza della 1° persona singolare -ān.
Spiegate il comportamento della consonante radicale davanti alla terminazione della 1° persona singolare (< *-jo-ān), facendo attenzione alla eventuale presenza di consonanti palatalizzate per III palatalizzazione nella radice del verbo:

алкати, алчѫ	
вѧзати, вѧжѫ	
гасати, гашѫ	
глаголати, глаголѭ	
гъıбати, гъıблѭ	

двиѕати, движѫ	
доухати, доушѫ	
жадати, жаждѫ	
казати, кажѫ	
капати, каплѭ	
клеветати, клевещѫ	
клицати, кличѫ	
лѣгати, лѣжѫ	
мазати, мажѫ	
метати, мещѫ	
мрьцати, мрьчѫ	
ницати, ничѫ	
плакати, плачѫ	

Questi sono verbi della II coniugazione (vocale tematica del presente -i-, suffisso dell'infinito -i-). Spiegate il comportamento della consonante radicale alla 1° persona singolare (vocale tematica -i-, desinenza -ān), e alla 2° persona singolare (vocale tematica -i-, desinenza -ši):

молити, молѭ, молиши	
хранити, хранѭ, храниши	
разорити, разорѭ, разориши	
богатити сѧ, богащѫ сѧ, богатиши сѧ	
исказити, искажѫ, исказиши	
положити, положѫ, положиши	
боудити, боуждѫ, боудиши	
любити, люблѭ, любиши	
ставити, ставлѭ, ставиши	
ломити, ломлѭ, ломиши	
мѫчити, мѫчѫ, мѫчиши	
мꙑслити, мꙑшлѭ, мꙑслиши	
посадити, посаждѫ, посадиши	

поустити, поуштѫ, поустиши	
пригвоздити, пригвождѫ, пригвоздиши	
съмотрити, съмоштрѭ, съмотриши	
мѫдрити сѧ, мѫждрѭ сѧ, мѫдриши сѧ	
оучити, оучѭ, оучиши	
ꙗзвити, ꙗжвлѭ, ꙗзвиши	
ходити, хождѫ, ходиши	
водити, вождѫ, водиши	
носити, ношѫ, носиши	
возити, вожѫ, возиши	

* * *

Spiegate le trasformazioni che da forme ricostruite per il protoslavo portano alle forme attestate in paleoslavo, in russo e in polacco, secondo il modello offerto dai seguenti esempi:

bhĕrəg'-ā-m	A sg. di un tema femminile in *ā: *betulla* (latino *fraxinus*)
bhĕrg'ām	caduta dello *schwa*
bĕrg'ām	deaspirazione della labiale aspirata
bĕrzām	satemizzazione della occlusiva palatovelare
bĕrzān	dentalizzazione della nasale in posizione finale di parola
bĕrzǫ	formazione del monottongo posteriore nasalizzato
brēzǫ (брѣзѫ)	metatesi del dittongo in liquida con allungamento (esito slavo meridionale)
russo : берёзу polacco : brzozę	esito orientale della metatesi del dittongo in liquida e denasalizzazione della vocale, /e/ > /'o/ esito occidentale della metatesi del dittongo in liquida, /e/ > /'o/

$\bar{a}g^{w}hn$-	*agnello* (latino *agnus*). In protoslavo forma sostantivi che appartengono a due classi flessive: nomi neutri in –ēnt (*agnę*) e nomi maschili in –ĭk-ŏ-s (*agньсь*)
āgn-	la labiovelare aspirata si deaspira e perde la labialità ($g^{w}h$ > g)
āgn-ĭk-ŏs	N sg. di un tema maschile in *ŏ
āgnĭkŭ	-ŏs finale di parola passa a -ŭ (forse per analogia con i temi in -ŭ)
āgnĭc'ŭ	III palatalizzazione della velare sorda dopo ĭ
āgnĭc'ĭ (агньць)	metafonia palatale della terminazione, perdita della quantità vocalica e trasformazione delle differenze quantitative in differenze di timbro
russo : агнец polacco : jagnię	caduta dello jer in posizione debole e vocalizzazione dello jer in posizione forte comparsa di jod protetico e diversa classe di flessione nominale

g’hem-jā-m	A sg. di un tema femminile in *jā: *terra* (latino *humus*)
g’emjām	
zemjām	
zemjān	
zeml^ān	
zeml^ǫ (землѭ)	
russo : землю polacco : ziemię	

ārə-dhl-ŏ-m	NA sg. di un tema neutro in *ŏ: *aratro* (latino *aratrum*)
ārdhlŏm	
ārdlŏm	
ārdlŏn	
*ārdlŭn > *ārdlŭ?	
ārdlŏ	
ārlŏ	
rālŏ (рало)	
russo : рало polacco : radło	

dek’m̥t-ĭ-s	N sg. di un tema in *ĭ (ex tema in consonante): *dieci* (latino *decem*)
des’m̥tĭs	
desĭmtĭs	
desĭmtĭ	
desętĭ (десѧть)	
russo : десять polacco : dziesięć	

g^w^enā	N sg. di un tema femminile in *ā: *donna* (cfr. inglese: *queen*)
genā	
žena (жена)	
russo : жена polacco : żona	

ătt-īk-ŏ-s	N sg. di un tema maschile in *ŏ: *padre* (gotico: *atta*)
ătīkŏs	la dissimilazione (tt > st) non avviene per l'alta frequenza d'uso del termine. La dentale geminata si comporta qui come tutte le consonanti geminate, semplificandosi: tt > t
ătīkŭ	
ătĭc'ŭ	
ătĭc' ĭ	
otĭc'ĭ (отьць)	
russo : отец polacco : ojciec	

dhŭg(h)ə-tēr	N sg. di un tema femminile in *r: *figlia* (cfr. inglese *daughter*, tedesco *Tochter*)
dhŭghtēr	
dŭgtēr	
dŭktēr	
dŭktī	il passaggio -tēr > -tī è legato alla fonetica della fine della parola in baltoslavo (cfr. ma-tēr > ma-tī)
dŭštī (дъщи)	
russo: дочь, дщерь polacco: córka	

jug-ŏ-n	NA sg. di un tema neutro in *ŏ: *giogo* (latino *iugum*)
jugŏ	
jigŏ (иго)	
russo : иго polacco : igo	

leudh-ei-es	N pl di un tema maschile in *i, cfr. greco ἐλεύθερος “libero” e tedesco *Leute*, “la gente”
leudeies	
leu̯dei̯es	
leu̯dei̯e	
l’ūdĭje (людие / людье)	la doppia grafia riflette la fonetica dello jer teso davanti a jod
russo : люди polacco : ludzie	

kŭning-ŏ-s	prestito dal protogermanico *kuningaz (cfr. tedesco *König*, inglese *king*)
kŭningŭ	
kŭnęgŭ	
kŭnędz’ŭ	
kŭnędz’ĭ	
kъnędzь / kъnęzь (кънѧѕь / кънѧзь)	
russo: князь polacco : ksiądz	(NB: in polacco kń- > kś-)

sūn-ŭ-s	N sg. di un tema maschile in *ŭ, *figlio*
sūnŭ	
synŭ	
synъ (сынъ) russo : сын polacco : syn	

k’ṛd-ĭk-ŏ-m	NA sg. di un tema neutro in *ŏ: *cuore* (latino *cor, cordis*)
sṛdĭkŏm	
sṛdĭkŏn	
sĭrdĭkŏn	
*sĭrdĭkŭn > *sĭrdĭkŭ ?	
sĭrdĭkŏ	
sĭrdĭc’e	
sṛdĭc’e (срьдьце)	
russo : сердце polacco : serce	

ŏrbh-ŏ-ns	A pl. di un tema maschile in *ŏ, cfr. latino *orbus*, greco ὀρφανός, italiano *orbo* e *orfano* (e dalla stessa radice *Arbeit*, *работа*, *ребенок*)
ŏrbŏns	
ărbūns	
ărbū	
rābū	
raby (рабы)	

nŏg-ā-i	L sg. di un tema femminile in *ā: piede (cfr. *unghia*, da *ongh- : *nogh-)
nŏg-āi̯	
nŏgē	
nŏdz’ē / nŏz’ē (носѣ / нозѣ)	
russo : ноге polacco : nodze	

mūs-ĭ-m	A sg. di un tema femminile in *ĭ, *topo*, latino *mus*, inglese *mouse*
mūsĭn	
mūsĭ	
mūxĭ	
mūš'ĭ	
myš'ĭ	
myš'ь (мышь) russo : мышь polacco : mysz	

Sottolineate con un trattino gli jer in posizione forte (esempio с<u>ъ</u>нъ, G съна) e spiegate il loro comportamento nelle seguenti forme (quelle della colonna di destra sono attestate in codici paleoslavi più recenti, dell'XI secolo):

сънъ, G съна	сонъ, G сна
мъного	много
бьрати	брати
къто	кто
вьсєгда	всєгда
вьсь дьнь	вєсь дєнь
къ мьнѣ	ко мнѣ
коньць	конєць

Non sempre la vocale mobile è motivata da jer (cfr. in russo forme quali ремень, genitivo ремня; огонь, genitivo огня; камень, genitivo камня; замысел, genitivo замысла; ветер, genitivo ветра; бугор, genitivo бугра; уголь, genitivo угля; стебель, genitivo стебля — tutte motivate altrimenti). Queste elencate di seguito sono tutte vocali mobili motivate da jer etimologici: scrivete nella colonna di destra la forma che possiamo ricostruire.

N sg m	рот / рта лев / льва лен / льна сон / сна лоб / лба день / дня орел / орла ноготь / ногтя конец / конца иностранец / иностранца палец / пальца платок / платка	rъtъ, rъta lьv, lьva (NB: льва = l'va, cioè ь non è vocale ma indica la mollezza della consonante)

	потолок / потолка глазок / глазка ребенок / ребенка кулёк / кулька мотылёк / мотылька василёк / василька огонёк / огонька зверёк / зверька угол / угла ковер / ковра	
N sg f	ложь / лжи рожь / ржи любовь / любви церковь / церкви	
G pl f	судьба / судеб девушка / девушек девочка / девочек ложка / ложек книжка / книжек деревня / деревень кухня / кухонь лодка / лодок сказка / сказок тарелка / тарелок дверца / дверец овца / овец	
G pl n	окно / окон окошко / окошек сердце / сердец кольцо / колец зерно / зёрен	
agg. di forma breve	вреден / вредна / вредно полон / полна / полно нежен / нежна / нежно	